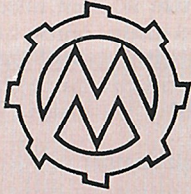

TEKNIIKAN WAIHEITA

TEKNIK I TIDEN
TEKNIIKAN
MUSEOLEHTI

2/89 kesäkuu
7. vuosikerta

ISSN 0780-5772

Kustantaja
Suomen Teknillinen Museoyhdistys -
Tekniska Museiföreningen
i Finland

Päätoimittaja
Martti Kajaste

Toimitus
Martti Kajaste
Iivisniementie 2 I 143
02260 Espoo
puh. 90-883893 (iltaisin)

Toimituskunta
Carl-Fredrik Geust
Pertti Kaarna
Martti Kajaste
Matti Krank
Jaakko Liede
Lea Väkeväinen

STMY:n jäseneksi ilmoittautumiset,
lehden tilaukset, osoitteenmuutokset
Matti Krank
Laurinlahdentie 12 E
02320 Espoo
puh. 90-8017830 (iltaisin)

Ilmoitukset
Kieliverstas Oy
Puh. (90) 4471117 tai 603012

Seuraava numero Tekniikan Waiheita
ilmestyy lokakuussa

Paino
Vammalan Kirjapaino Oy

Teollisuuden historiikit

Kun itseään arvostava yritys saavuttaa pyöreäksi tulkittavan määrän ikävuosia, aihe yleensä muistetaan juhlallisuuksin. Usein juhliin liittyy muitakin valmisteluja ja näkyviä tapahtumia, joiden laatu ja laajuus riippuvat yrityksen taloudellisesta tilasta sekä johdossa olevien henkilöiden asennoitumisesta ympäristöön, yhteiskuntaan ja elämään yleensä. Tuloksena voi olla mitalisateita, osakeanteja, lahjoituksia yleishyödyllisiin tarkoituksiin tai historiikkeja.

Nyky-suomen sanakirjan mukaan »historiikki» on »lyhyt esitys jnk laitoksen, yhdistyksen toiminnan tms. historiasta, eri vaiheista, historiallinen yleiskatsaus». Historiikki-sanasta sijasta haluttaisiin usein käytettävän muita nimityksiä: historia, historiaateos, historiajulkaisu, katsaus, kehityskertomus. Kuitenkin historiikki-käsitteestä maistuu vahvana aikaan ja aiheeseen liittyvä rajaaminen, joka näissä esityksissä on lähtökohtana. Aletaan tehtaan tai yhtiön perustamisesta ja lopetetaan tähän päivään tai johonkin menneeseen merkkivuoteen.

Teollisuuden historiikki ei koskaan ilmestyessään voi herättää sellaista julkista keskustelua ja sellaisia väkeviä tunteenilmaisuja kuin esimerkiksi arkoja uskonnollisia aiheita käsittelevät romaanit. Värikkäimmistä historiikkeista voi virittää suppeata polemiikkaa, menneistä linjaerimielisyyksistä voi kehkeytyä kullissientakaisia kädenväentöjä, mutta harvoin julistetaan kuolemantuomioita historiikin kirjoittajalle. Kysymyksiä voidaan kuitenkin aina heittää:

- Mitkä ovat historiikin kustantajan tai tilaajan motiivit, kuvitellaanko julkaisulla saatavan myyntivoittoa vai ovatko toiveet mainostuksen ja PR-etujen alueella? Halutaanko altruistisesti dokumentoida luettavaan muotoon tietty teollisuushistorian osa?
- Kuka lukee tällaista historiikkaa ja jos lukee, mikä tekee sen luettavaksi? Vai onko teos tehty vain lahjana hyllyyn pantavaksi ja myöhemmin perikunnan toimesta antikvariaattiin vietäväksi?
- Onko näillä historiikkeilla arvoa historiallisina dokumentteina kulttuurin eri alueiden kehityksen tutkijoille? Vai onko niiden tärkein merkitys turistioppaiden käsi-kirjoina heidän etsiessään anekdootteja ryhmien pitämiseksi hereillä tehdasseutukierroksella?
- Kuka on pätevä kirjoittamaan teollisuushistoriikin? Onko kirjoittajan oltava taulukot hallitseva taloushistorioitsija vai sanonnan vivahteet osaava kaunosanaekspertti, siis kirjailija? Voidaanko tekniikan kehitys ottaa keskeiseksi langaksi tällaisessa historiikissa, vai onko oikeampaa lähteä keskeisten yritteliäiden ihmisten vaiheiden kuvauksesta?

Oikeata tapaa rakentaa teollisuuden historiikki ei ole. Siksi aihe voi olla hedelmällinen keskustelunaihe. Tässä mielessä on tarkoitus kokoontua puolentoista päivän seminaariin Tekniikan museon Helsingissä 27—28. 9. 1989. Tilaisuus kuuluu valtakunnallisten tekniikan museopäivien sarjaan XII:na. Aihe kiinnostanee monia ja toivoa sopii lukuisten heistä voivan varata mainitut päivät tähän tarkoitukseen.

Sisältö:

XII Valtakunnalliset tekniikan museopäivät	2
Pääkirjoitus: Teollisuuden historiikit	3
Risto Keskinen: Energian tuottaminen Suomen teollistumisvaiheessa ja sen jälkeen	4—7
Bjarne Huldén: Antiikin taitavat teknikot	7
Kirjat: Matka Raamatun aikoihin, Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat teollisuusympäristöt, Jyväskylän uusi kappelikirkko	8—10
Osmo Viljanen: Kyläyhteisön seppä	11—13
Nykywaiheita	14—15

Kansikuva:

Kankaanpää, Venesjärvi
Isäntä nostamassa haavilla kalaa puisesta katiskasta.
Museoviraston kuva-arkisto.

Takakannen kuva:

Heureka, Tiedekeskus Vantaalla